

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-1-65-30>

УДК 378.016:811.111

Щербакова О.Л., Нікіфорчук С.С.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ «POLITICAL SYSTEM» У ВНЗ

Анотація. У статті розглядається проблема впровадження предметно-мовного інтегрованого навчання у вищих навчальних закладах України, зокрема на занятті з практичного курсу англійської мови за темою «Political systems in the UK and the USA». Авторами виділені основні цілі методики предметно-мовного інтегрованого навчання. Розглядаються матеріали, які використовуються для вивчення зазначеної теми. Авторами визначені та проаналізовані основні переваги та труднощі при імплементації методики CLIL у вищих навчальних закладах України.

Ключові слова: предметно-мовне інтегроване навчання (CLIL), компетентності, міжкультурна комунікація, крос культурна свідомість.

Shcherbakova Olena, Nikiforchuk Svitlana

Mykolaiv V.O. Sukhomlynskyi National University

ASPECTS OF CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING IMPLEMENTATION IN UNIVERSITIES

Summary. The article reveals the problem of content and language integrated learning method implementation in Ukrainian universities and colleges, specifically studying the topic «Political systems in the UK and the USA» at English Practice Course. The main aims of content and language integrated learning method are distinguished. The material which is used to study the defined topic is observed. The authors define and analyze the main advantages and difficulties in implementation of CLIL in Ukrainian universities and colleges.

Keywords: content and language integrated learning, competences, intercultural communication, cross-cultural awareness.

Постановка проблеми. Методика CLIL набуває все більшої популярності у вищій школі іноземної мови професійної комунікації в українських вищих навчальних закладах, що зумовлено низкою факторів. По-перше, сучасна вища освіта має за мету виконання замовлення суспільства, тобто підготовку спеціалістів, які володіють не тільки безпосередньо спеціальністю, а також професійною англійською мовою. По-друге, англійська мова все частіше стає мовою викладання програм післядипломної освіти. По-третє, володіння навичками професійної комунікації англійською мовою дозволяє здобувачу вищої освіти або випускнику вищого навчального закладу проводити наукові дослідження в закордонних університетах, приймати участь у міжнародних дослідницьких групах та публікувати результати своїх досліджень в міжнародних наукових журналах. Отже, глобалізація в сучасному світі, європейська інтеграція України, розробка новітніх методик навчання іноземній мові зумовлюють прискорення впровадження різноманітних методик навчання для підвищення якості освіти у вищих навчальних закладах України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що питання впровадження предметно-мовного інтегрованого навчання на сьогоднішній день займає одне з провідних місць в дослідженнях як вітчизняних так і закордонних науковців. Найбільш поширеними та перспективними методиками навчання іноземних мов, які прийняті в Євросоюзі, вважаються CLIL (Content and Language Integrated Learning) та CALL (Computer Assisted Language Learning), як показує аналіз останніх публікацій у цій сфері [2; 3; 4]. Різними аспектами предметно-мовного

інтегрованого навчання займалися такі вітчизняні вчені як С. Бобиль, Ю. Руднік, Ю. Соболев та багато інших. Серед зарубіжних науковців, які розглядали це питання можна виокремити таких дослідників як М. Аллен, Д. Греддол, Л. Коллінз, Д. Марш та ін. На сьогоднішній день велика кількість наукових публікацій обґрунтовує необхідність впровадження CLIL у вищих навчальних закладах України [2; 5; 6; 7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Багато європейських країн досить успішно використовують методику CLIL на практиці, але досі залишається відкритим питання про впровадження даної методики у вищих навчальних закладах України, зокрема на заняттях з практичного курсу англійської мови. Адже основна перевага залучення CLIL полягає у вихованні крос культурної свідомості, розвитку та вдосконаленні мовних компетенцій та підвищенні мотивації студентів. Розвиток мовної компетенції студентів міг би перейти на якісно новий рівень, якщо застосування поданої методики буде вивчено на саме практичних заняттях.

Мета статті. Мета статті полягає у:

- виділенні основних цілей методики CLIL;
- описі впровадження предметно-мовного навчання на практичних заняттях з англійської мови при вивченні теми Political system;
- визначенні та аналізі основних переваг та труднощів при імплементації методики CLIL у вищих навчальних закладах України.

Виклад основного матеріалу. При впровадженні предметно-мовного інтегрованого навчання на практичних заняттях слід враховувати 4 «С» методики CLIL (як ми зазнача-

ли в попередніх дослідженнях): content (зміст), communication (комунікація), cognition (розумові здібності), culture (культурологічні знання).

Основними цілями практичного застосування методики CLIL на заняттях з практичного курсу основної (англійської) мови можна виділити наступні:

- розвиток навичок міжкультурної комунікації;
- вивчення професійної термінології англійською мовою;
- вдосконалення загальних компетенцій мови, яка вивчається;
- розвиток навичок усного мовлення;
- виховання крос культурної свідомості студентів.

На 4 курсі навчання студенти вивчають тему «Political systems in the UK and the USA», яка вважається однією з найскладніших для вивчення, адже для того, щоб вивчити всі тонкощі політичних систем англійської мови, студенти мають розуміти основні поняття рідною мовою, тобто українською. На практичному занятті студентам пропонується не тільки текст, який описує політичні системи поданих країн, а також завдання до нього та відео матеріал. Наведемо приклад лексичних одиниць, які студенти мають вивчити на практичному занятті з теми «Political systems in the UK and the USA»: *in the domain of, to repeal, to reinstate, figurehead, retinue, constituency, allegiance, rationale, raison d'être, reiteration, spin doctor, election manifesto, parliamentary majority, valid constitution, parliamentary alliances, amendments to the constitution, dissolve parliament, political make-up, to climb on the bandwagon, election canvassing, vote-catcher, parliamentary faction, a back-bencher* [1, с. 110]. Отже, спеціальні терміни, які стосуються політичних систем, студенти повинні спочатку вивчити і зрозуміти рідною мовою, тому пояснення на практичних заняттях подається також рідною мовою.

Для того, щоб зрозуміти складність текстів і завдань, а також оцінити обсяг отриманих студентами знань та умінь, здобутих ними в процесі роботи з текстом та виконанні завдань, наведемо уривок із тексту, який надає опис політичних партій США:

«The United States puts no legal limits on the number of political parties that may operate. Thus, it is theoretically a multi-party system, although political parties are not mentioned in the U.S. Constitution. Parties are, however, regulated by the constitutions of the individual states, which organize elections to both local and federal offices. In practice, since the mid-1800s, the country has been limited to a two-party system with occasional inroads made by third parties. This is largely a consequence of the first-past-the-post election system and restrictive ballot access laws imposed on the other political parties, as well as the leadership rules in Congress.

There have been many political parties other than the two dominant ones (the Republican Party and the Democratic Party), but most third parties are generally considered to be of only minor and short-lived political significance. The two main parties hold glamorous, almost circus-like conventions to choose candidates for Presidential elections.

US political parties are grouped into four sections. The first section is called "Current major parties", and it lists the two dominant parties mentioned above. The second section is called "Current third parties" and it consists of those parties that have achieved (or, in the lead-up to an election, are reasonably expected to achieve) ballot status for their respective candidates for President of the United States in states with enough electoral votes to have a theoretical chance of winning. The third section is called "Current minor and regional parties that have endorsed candidates" and consists of all the other currently active parties which have candidates. The last section, "Defunct political parties," is for political parties that no longer exist.

An alternate means for categorizing U.S. political parties, historically and currently, is to apply the Federal Election Commission's definition of "national committees" retroactively back in time to the beginning of the U.S.» [1, с. 116].

Після роботи з текстом та вивчення нових лексичних одиниць, закріплення вивченого матеріалу підкріплюється відео матеріалом, в якому президент Сполучених Штатів, носій мови, доводить до реципієнтів інформацію про функціонування політичних партій в Америці. Також, на прикладі президентських виборів в Сполучених Штатах 2016 року, коли Дональд Трамп одержав перемогу, була розглянута виборча система Америки, адже вона кардинально відмінна від виборчої системи України, а тому викликає певні труднощі при вивченні. Вивчення такого матеріалу формує у студентів міжкультурну компетенцію.

Здобувши певний обсяг знань та умінь в процесі вивчення теми «Political systems in the UK and the USA», студенти мають отримати та вдосконалити навички перекладу текстів з української на англійську мову з поданої теми. Отже, наведемо приклад тексту, який студенти можуть вільно перекладати після вивчення зазначеної вище теми:

«...Однак є декілька основних принципів, які можна знайти на всіх рівнях американського урядування. Один з них "одна людина – один голос" свідчить про те, що законодавці обираються від географічних районів виборцями напряму. Відповідно до цього принципу, всі виборчі райони повинні мати приблизно однакову кількість мешканців.

Інший фундаментальний принцип американського урядування полягає у тому, що завдяки системі контролю та рівноваги компроміс у політиці – необхідність, а не вибір. Наприклад, Палата представників контролює витрати та фінанси, отже, президент повинен отримати згоду на свої пропозиції та програми. Він не може оголосити війну без згоди Конгресу. У закордонних справах він також дуже обмежений. Кожний договір повинний спочатку бути схвалений Сенатом. Якщо немає згоди, то й немає угоди. Правило говорить, що "президент пропонує, Але Конгрес наказує". Таким чином, те, що президент хоче зробити, відрізняється від того, що президент має можливість зробити.

...Майже всі вибори у США базуються на принципі "переможець отримує все": кандидат, який набрав найбільшу кількість голосів у конгресовому районі, є переможцем.

Конгрес приймає закони, кожна палата Конгресу має повноваження вносити законопроекти. Кожна палата також може голосувати проти законопроектів іншої палати. Оскільки законопроект стає законом, якщо його приймають обидві палати, то їм необхідно досягти компромісу.

Конгрес приймає рішення щодо податків та грошових витрат. Крім того, він регулює торгівлю між штатами та з іноземними країнами. Він також встановлює правила надання громадянства іноземцям» [1, с. 118].

Для вивчення поданої теми студенти розглядали не тільки надану інформацію, але і зверталися до багатьох англомовних джерел, з яких отримували інформацію про політичні системи англомовних країн, а також засвоювали практики проведення президентських виборів, тим самим підвищуючи крос культурну свідомість.

На основі запропонованих текстів та додаткових матеріалів, студенти:

- отримали навички міжкультурної комунікації;
- вивчили професійну термінологію англійською мовою;
- вдосконалили навички усного мовлення (монологічного мовлення та усного перекладу);
- підвищили крос культурну свідомість.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Отже, після проведення практичного заняття з практичного курсу англійської мови за темою «Political systems in the UK and the USA» ми отримали наступні результати:

- у фаховій сфері (вивченні англійської мови) – істотно розширено словниковий запас у галузі політичних систем, вдосконалені навички усного мовлення та перекладу з теми;
- у міждисциплінарній сфері – отримано уявлення про політичні системи англомовних країн, склад політичних партій та проведення президентських виборів.

Можемо зробити висновок, що для реалізації такої методики у вищих навчальних закладах України необхідні високо кваліфіковані викладачі, які здатні читати лекції та проводити практичні, семінарські або лабораторні заняття двома мовами. Викладачі, які використовують методику CLIL, повинні володіти специфічними професійними компетентностями для ефективної імплементації даної методики. Але саме в підготовці необхідних кадрів, розробці нових навчальних програм та добірці матеріалів полягають головні труднощі при впровадженні предметно-мовного інтегрованого навчання у вищих навчальних закладах України.

Список літератури:

1. Возна М.О., Гапонів А., Антонюк Н.М., Хоменко Н.С., Пермінова А.В. за заг. ред. проф. Карабана В.І. Англійська мова. IV курс. Підручник. – Вінниця: Нова Книга. – 440 с.
2. Тарнопольський О.Б. Навчання через зміст, змістовно-мовна інтеграція та іншомовне занурення у викладанні іноземних мов для професійних цілей у немовних вишах / О.Б. Тарнопольський // Іноземні мови. – 2011. – 192 с.
3. Ewa M. Golonka, Anita R. Bowlers, Victor M. Frank, Dorna L. Richardson and Suzanne Freynik (2012): Technologies for foreign language learning: a review of technology types and their effectiveness, Computer Assisted Language Learning. DOI: 10.1080/09588221.2012.700315 Режим доступу: http://www.sinocall.org/pdf/Technologies_for_foreign-language.pdf.
4. European Commission – ICF Improving the effectiveness of language learning: CLIL and computer assisted language learning. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/languages/library/studies/clil-call_en.pdf.
5. David Marsh, Peeter Mehisto, Dieter Wolff, Maria Jesus Frigols Martin: European Framework for CLIL: Teacher Education / Council of Europe. – Режим доступу: <http://encuentrojournal.org/textos/9.%20CLIL-Framework.pdf>.
6. Coyle, D., 2010 / Evaluating the impact of CLIL programmes, in: Content and Language Integrated Learning. Cambridge English.
7. Ruiz de Zarobe, Y.R., 2013. CLIL Implementation: from policy makers to individual initiatives. International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, 16:3, p. 231-243.